

POLITOLOGICKÝ POHĽAD NA VODCOVSTVO – PRÍKLAD PREZIDENTOV 5. FRANCÚZSKEJ REPUBLIKY - N. SARKOZI A F. HOLLAND

Marek GREJTÁK

A POLITICAL VIEW OF LEADERSHIP - THE EXAMPLE OF THE PRESIDENTS OF THE 5TH FRENCH REPUBLIC - N. SARKOZI AND F. HOLLAND

Abstract

French foreign policy was independent in its approach from the foreign policy of the United States. France tried to act as a mediator in European and foreign politics. With the election of N. Sarkozy, the situation changed. After him, F. Holland entered the office of the French president.

Key words: *french foreign policy, leader, influence*

ÚVOD

Jednotný výraz, ktorý v súčasnosti používame na označenie spôsobu riadenia a motivácie jednotlivcov (občanov), skupín, organizácií, spoločnosti či štátu je vodcovstvo, resp. leadership. Z množstva teoretických koncepcií, venovaných tomuto fenoménu si pre potreby tohoto článku vyberáme teóriu označovanú ako „emergent leader“¹. V tejto teórii ide o lídrov, ktorí svoju pozíciu nezískali príkazom, či nariadením, ale boli vybraní skupinou či spoločnosťou.

Táto teória zdôrazňuje závislosť vedenia od interakcie medzi podriadenými (voličmi) a vedúcim (politickým lídrom) a je teda zrejmé, že sa s ňou najčastejšie môžeme stretnúť v politike. Takýto štýl vedenia označil (GREENLEAF 1977) ako „servant leader“², pretože napriek tomu, že je vedúci, v skutočnosti vlastne slúži svojim podriadeným – voličom, cíti zodpovednosť za svojich podriadených a jeho primárnou motiváciou by mala byť snaha pomáhať druhým. Pri takomto type vodcovstva je však vhodné rozlišovať medzi demokratickým vodcom a autoritárskym lídrom. Oba typy mohli svoju pozíciu získať prostredníctvom volebného výberu, avšak spôsob, akým narábali so zverenou politickou mocou sa líšil. A v histórii nájdeme na tento jav nemálo príkladov.

¹ v doslovnom preklade „vynárajúci sa vodca“

² slúžiaci vodca

1 REALIZÁCIA VODCOVSKÝCH VÍZIÍ AKO POLITICKÁ PRAX

Prejdime teda ku konkrétnym aktérom, na príklade ktorých predstavíme vodcov z pohľadu praktickej realizácie ich politiky. Vo svojom prejave na 15. konferencii veľvyslancov v Paríži, konanej 27. augusta 2007 úradujúci francúzsky prezident N. Sarkozy vyhlásil, že francúzska zahraničná politika „*bude motivovaná francúzskymi hodnotami a bude dozerať na ochranu francúzskych národných záujmov*“³. Teda už krátko po svojom zvolení dal Sarkozy jasne najavo, že jeho predstavy o aktívnejšom prístupe k riešeniu medzinárodných otázok – od problémov Európskej únie až po francúzsko-americké vzťahy – sa od predstáv jeho predchodcov líšia. Keďže sa týmto svojim stanoviskom netajil ani v predvolebnom boji, je zrejmé, že aj takýto prístup mu pomohol v súboji s protikandidátmi uspieť. Vo všeobecnosti je administratíva charakterizovaná nielen tým, ako sa venuje spravovaniu krajiny a aké otázky považuje za kľúčové, ale aj tým, akým dojmom navonok pôsobia jej hlavný členovia. Francúzska vláda počas Sarkozyho mandátu nebola výnimkou. Prezident Sarkozy dal jednoznačne najavo, že si želá zvýšenie medzinárodnej prestíže pre Paríž, týkajúce sa najmä kľúčovej úlohy v najzávažnejších medzinárodných otázkach.

Na rozdiel od svojho predchodcu **J. Chiraca**, sa Sarkozy snažil dosiahnuť svoje politické ciele posilňovaním partnerstva so Spojenými štátmi. Od nastúpenia do úradu začal klásť dôraz na otázky, ktoré tvoria kľúčovú prioritu Spojených štátov: Irán, boj proti terorizmu, konfrontácia medzi islamom a západom, Rusko a v neposlednom rade Čína. Táto zmena postoja bol evidentná počas Sarkozyho návštevy v USA v novembri 2007.

Počas svojho vystúpenia v americkom Kongrese (7. 11. 2007), okrem iného uviedol: „*USA sú jedna z mála krajín na svete, proti ktorým sme nebojovali... Američania nám pomohli už viac krát... zdieľame spoločné hodnoty, sme susedmi na oboch brehoch Atlantiku... sú prvou ekonomickou, vojenskou a finančnou veľmocou*“⁴.

Vo vzťahu s Ruskom si francúzska diplomacia zachováva odstup od éry úradovania bývalého prezidenta **J. Chiraca**, počas ktorej komerčné záujmy a potreba zaistenia energetických zdrojov triumfovala nad záujmom presadzovania demokratických reforiem a rešpektovaním zákonných pravidiel. Táto politika viedla k zhovievavému postoju k ruským ambíciám udržať si pásмо krajín s obmedzenou suverenitou ležiacich pri ruských hraniciach. Zmena nazerania sa prejavila napríklad aj tým, že Francúzsko, podobne ako iné členské krajiny NATO, mlčky súhlasili s ambíciou Bushovej administratívy rozmiestniť systém raketovej obrany v Európe, čo na druhej strane Rusko vníma ako neprijateľné zasahovanie do jeho geopolitickej sféry vplyvu. Hoci sú priority francúzskej zahraničnej politiky vo všeobecnosti orientované smerom na Európu a Atlantik, rovnako pozorne si všima aj mocenský vzostup Číny a Indie.

³<https://pastel.diplomatie.gouv.fr/editorial/actual/ae12/bulletin.gb.asp?liste=20070829.gb.html&submit.x=5&submit.y=11&submit=consulter>

⁴ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/7083339.stm>

Návšteva prezidenta Sarkozyho v Číne, v novembri 2007 naznačila, že napriek nedostatku poznatkov si uvedomoval strategický význam tohoto regiónu. Najväčším problémom zrejme je zosúladenie dlhodobých obchodných a ekonomických záujmov Paríža v ČĽR s pravidelným porušovaním základných ľudských a politických práv zo strany Pekingu a absenciou základných demokratických inštitúcií v krajine. Počas štátnej návštevy prezident Sarkozy vystupoval vlúdne, priateľsky a s úsmevom, je však potrebné si uvedomiť, že Francúzsko, rovnako ako iné demokratické krajiny, bude musieť pomerne presne stanoviť deliacu čiaru medzi komerčnými záujmami a záujmami národnej bezpečnosti na jednej strane, a pokračovaním podporovania autoritárskych režimov tým, že s nimi obchoduje na strane druhej.

Francúzsko malo a má jednoznačnú predstavu o budúcnosti Európy. V súvislosti s otázkami bezpečnosti a obrany bol prezident Sarkozy neskrývaným obhajcom európskej vojenskej nezávislosti, pretože potrebou Európy bol podľa jeho slov predpoklad zodpovednosti za vlastnú bezpečnosť. Spolu s imigráciou sú európska bezpečnosť a obranná politika prioritou. Postoj prezidenta Sarkozyho bol diametrálne odlišný od postojov jeho predchodcu **J. Chiraca**, ktorý vnímal európsku obranu ako prostriedok konkurencie Severoatlantickej aliancii a protiváhu voči vojenskej sile Spojených štátov.

Sarkozy sa snažil dokázať Spojeným štátom, že Európa ostane v aliancii aj v prípade, že by sa stala vojensky silnejšou a nezávislejšou. Tento prístup je pragmatický. Realita je taká, že potrvá ešte dlho, kým sa Európa stane vojensky nezávislá od Spojených štátov a kým si vybuduje svoju vlastnú „európsku“ zahraničnú a obrannú politiku. Rovnako ako všetci jeho predchodcovia, aj Sarkozy chcel, aby bolo Francúzsko silnejšie doma a aby získalo väčší vplyv za hranicami. Ale jeho rétorika ako prezidenta sa zmenila: používal menej ambiciózne termíny ako francúzsky vplyv a francúzska úloha. Francúzsky občania a voliči si to všimli. Podľa prieskumu francúzskej agentúry TNS Sofres, 71% francúzskych občanov hodnotilo prvých sto dní úradovania prezidenta Sarkozyho pozitívne a tri štvrtiny z nich súhlasilo s jeho zámerom pre vybudovanie si francúzskej pozície vo svete.⁵

Niekoľkokrát v priebehu dejín sa zdalo, že je Francúzsko zničené – či už nepriateľskou inváziou alebo občianskou vojnou. Ostatné štáty sa často domnievali, že je navždy stratené. Vždy sa však nakoniec našla tretia strana, ktorá obnovila jednotu Francúzov na dobu potrebnú pre rekonštrukciu.⁶ Pod vedením prezidenta Sarkozyho sa Francúzsku podarilo vykročiť z éry prezidenta **J. Chiraca** a opäť sa stať vážnym partnerom na medzinárodnej scéne.

⁵ <http://www.tns-sofres.com/etudes/pol/barofimgagsofres.htm>

⁶ Maurois, A.: Dějiny Francie. Praha 2000. s. 451

Sarkozyho nástupca **F. Hollande** sa v komuniké zverejnenom koncom decembra 2011, ktoré sa zameriavalo už na voľby, vyjadril v tom zmysle, že súčasná politická situácia v Rusku, konkrétne, „surové potláčanie vystúpení opozície hneď po uskutočnení parlamentných volieb... vyvoláva znepokojenie“, a že: „sloboda demonštrácií v Rusku musí byť v plnej miere dodržiavaná“.

F. Hollande dal tak najavo, že v prípade svojho víťazstva bude bedlivo dozerať na rozvoj demokracie v iných štátoch. V interview pre francúzsky týždenník Le Nouvel Observateur v apríli 2012 zašiel ešte ďalej, keď vyhlásil, že Rusko: „je spoluúčastníkom masakry v Sýrii“⁷. **Hollande**, podobne ako **Sarkozy**, sa stal horlivým pokračovateľom myšlienok bývalého ministra zahraničných vecí Francúzska, socialistu **Bernarda Kouchnera**, spätého s izraelskou lobby a rozvíjajúceho koncepciu „humanitárneho zasahovania“, ktoré definoval ako: „akýkoľvek variant zahraničného zásahu na územie štátu s použitím sily v mene ľudstva, s cieľom ochrany základných práv občanov daného štátu, alebo cudzích občanov, ak režim tohto štátu si to neželá, alebo nemôže to urobiť sám“....⁸.

Vo svojom vystúpení 5. februára 2013 pred poslancami Európskeho parlamentu Hollande zdôraznil prínos Francúzska pre Európu, potrebu ochrany sociálneho modelu v Európe a obraňoval intervenciu jeho krajiny v Mali, prihovoril sa za kompromis pri rokovaní lídrov o sedemročnom rozpočte EÚ. Na adresu britského premiéra, ktorý chcel prehodnocovať vzťahy s EÚ, uviedol, že únia nie je iba o trhoch, rozpočte a spoločnej mene. Hollande poslancom pripomenul, že pred 17 rokmi bývalý francúzsky prezident **F. Mitterand** stál na tom istom mieste a hovoril, že je potrebné, aby Európania milovali Európu. Podľa neho Európa už zvládla aj ťažšie skúšky, než akými prechádza v súčasnosti, jej lídri si však musia zadefinovať nové ambície. Na margo váhania Británie o jej európskej budúcnosti uviedol, že nastal čas na viac, a nie na menej Európy. EÚ je podľa jeho slov „projektom politickej vôle“ zúčastnených národov a nie iba spoločným trhom, rozpočtom či spoločnou menou.

V tejto súvislosti odmietol víziu akejsi „dvojtretinovej“ Európy, z ktorej si každý národ vyberá iba to najlepšie, alebo to, čo sa mu najviac hodí. Francúzsko vyslalo svojich vojakov do Mali 10. januára 2013. Vojenské sily mali pomôcť v boji proti islamským povstalcov. Intervencia francúzskej armády v Mali bola podľa **Hollanda** odôvodnená. Francúzsko podľa jeho slov bolo v tejto časti sveta prítomné už aj v minulosti a považovalo za svoju povinnosť zakročiť proti islamistom. Poďakoval za podporu ostatných európskych štátov a dodal, že Európania vo vlastnom záujme a v záujme mieru a bezpečnosti musia konať v tejto časti Afriky.

⁷ <https://www.nouvelobs.com/signatures/le-coup-de-sang-de-serge-raffy/20120405.OBS5581/hollande-roi-de-l-after.html>

⁸ http://www.chelemendik.sk/Aky_bude_novy_francuzsky_prezident_972055907.html

Spresnil, že Francúzsko chce pomôcť pri zabezpečení územnej integrity Mali, pri výcviku armády, ktorá dohliadne na to, aby nedochádzalo k vyrovnávaniu si účtov a nad volebným procesom v krajine. „Musíme ukázať, že Európa je rozhodnutá šíriť svoje hodnoty a vytvoriť stratégiu pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Francúzsko je pripravené a sme ochotní v tomto smere spolupracovať...“ povedal Hollande na adresu nedostatočnej harmonizácie európskej zahraničnej politiky.

Podľa francúzskeho prezidenta by Európania nemali čakať iba na to, čo urobia Spojené štáty, ale hovoriť jedným hlasom a byť dôraznejší v diskusiách o budúcnosti Sýrie, Iránu či Blízkeho východu. Rovnaké jednotné pozície by mali Európania zaujať aj v prípade klimatických globálnych otázok. „Verím v Európu, lebo nielen pre Európanov, ale aj pre celý svet je Európa dobrá...“ zdôraznil Hollande. A zdôraznil, že: „Európania musia obraňovať svoj sociálny model, hodnoty a kultúru. Budúce generácie Európanov podľa neho očakávajú, že Európa bude svetom univerzít, výskumu a znalostí. EÚ má podľa neho poslanie celosvetovo ochraňovať pluralizmus a demokraciu na svete.“

A sama voči sebe musí únia pokračovať v prehlbovaní integračných procesov, aby sa úspešne podarilo zavrieť európsky projekt“⁹. V Európe má Francúzsko, a s ním aj prezident Hollande, najsilnejšieho spojenca v Nemecku. Hoci nemecká kancelárka **A. Merkelová** počas prezidentskej kampane otvorene podporovala **Sarkozyho** (obaja pochádzajú z konzervatívnych strán) nemala inú možnosť ako prijať Sarkozyho porážku. Na tlačovej konferencii po francúzskych prezidentských voľbách povedala, že privíta prezidenta **Hollandeho** s otvorenou náručou, keď na svojej prvej zahraničnej ceste navštívi Nemecko, hoci sa stále striktnie stavia proti akýmkoľvek zmenám v ťažko vybojovaných európskych dohodách, čím zrejme narážala na **Hollandeho** opakované vyhlásenia, že ako prezident vyjedná novú zmluvu, ktorá by mala obsahovať opatrenia na podporu hospodárskeho rastu a tvorby pracovných miest.

V tomto kontexte veľmi zaujímavo vyznieva príklad z histórie, keď ďalší socialista na poste francúzskeho prezidenta posledných 60 rokov, **F. Mitterrand**, mal dobrý vzťah so svojim nemeckým partnerom **H. Kohlom**. Hoci boli z opozičných politických táborov, ich spolupráca a vzájomný rešpekt prispeli k urýchleniu európskej integrácie.

ZÁVER

Tieto stručné príklady realizácie politickej moci nám poodhalili mechanizmy tvorby a fungovania politických rozhodnutí, ktoré boli spojené jednak so snahou osloviť potenciálnych voličov a presvedčiť ich o „správnom“ výbere, na strane druhej prezentovali ambície lídrov a ich predstavy o vládnutí.

⁹ <http://www.euractiv.sk/hospodarske-riadenie-eu/clanok/hollande-vola-po-prehbeni-eu-a-nechce-aby-sa-europa-vzdalovala-europanom>

Už bolo spomenuté, že tento typ vodcov získava svoj mandát prostredníctvom delegovania voličských hlasov elektorátom. Rovnakým spôsobom svoj mandát aj strácajú. Je preto nevyhnutnou súčasťou výbavy každého lídra, aby dokázal sklbiť svoje predvolebné vyhlásenia a sľuby s realitou politického života a očakávaniami tých, ktorý ho do pozície lídra nominovali.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. COEURDEROY, A. 2008. Turning the Page. In: The Journal of International Security Affairs. Number 14/2008. Washington, D. C. , JINSA 2008. 111 p. ISSN 1532-4060
2. GILL, R. 2006. Theory and Practice of Leadership. London, 2006. 393 p. ISBN 0761-971-769
3. GREENLEAF, R. K. 1977. Servant Leadership. A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness. Paulist Press, 1977. 335 p. ISBN 0809-105-543
4. <https://ensemble-reussir.fr/tns-sofres-avis/>
5. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/7083339.stm>
6. <https://pastel.diplomatie.gouv.fr/editorial/actual/ael2/bulletin.gb.asp?liste=20070829.gb.html&submit.x=5&submit.y=11&submit=consulter>
7. http://www.chelemendik.sk/Aky_bude_novy_francuzsky_prezident_972055907.html
8. <http://www.euractiv.sk/hospodarske-riadenie-eu/clanok/hollande-vola-po-prehbeni-eu-a-nechce-aby-sa-europa-vzdalovala-europanom>
9. <http://www.tns-sofres.com/etudes/pol/barofigmagsofres.htm>
10. MAUROIS, A. 2000. Dějiny Francie. Praha, Nakladatelství LIDOVÉ NOVINY, 2000. 495 s. ISBN 80-7106-098-4
11. ŠTEFUNKO, I. 2003. Motor integrácie? Francúzsko-nemecký vzťah. In: BILČÍK, V., BRUNCKO, M., editori: Európska únia dnes. Spoločnosť pre zahraničnú politiku. Bratislava, Vydavateľstvo Michala Vaška, 2003. 198 s. ISBN 80-7165-396-9
12. VRIES, M., et al.: 2001. Noví globální lídři. Praha, Management Press, 2001. 171 s. ISBN 8072610449.

PhDr. Marek GREJTÁK, PhD.

Katedra spoločenských vied a jazykov
Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika
Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš, Slovenská republika
marek.grejtak@aos.sk